

Souvislosti neoprávněného překročení prahu

Rudolf Steiner

Ještě uvidíme, že při přechodu přes rozhraní z jednoho světa do druhého se duše učí správně si počínat právě v setkání se Strážcem prahu. Ale dejme tomu, že by se některá duše - může to také nastat - stala jasnozřivou vlivem zvláštních poměrů a setkání se Strážcem prahu by správně nezažila. Taková duše může jasnozřivě nahlížet do nadmyslových světů a také si učinit vjemy, ale může se jí stát, když se potom vrací do fyzicko- smyslového světa, neboť předtím vlastně nebyla v duchovním světě řádným způsobem, že v tomto duchovním světě „mlsala“. Takových mlsounů duchovního světa je plno a opravdu lze říci, že mlsání v nadmyslovém světě je mnohem povážlivější než mlsání ve světě fyzicko- smyslovém. Člověk tedy může v duchovním světě mlsat. Potom se však velmi často stane, že co tam prožil, bere s sebou do světa smyslového, a to se pak zhušťuje, stahuje se to do sebe. Takže takový jasnovidec, který se nechová podle zákonů všeobecného světového řádu, jestliže přijde zpět do fyzicko- smyslového světa a přináší s sebou zhuštěné obrazy a dojmy nadmyslových světů, nejen vidí a myslí ve fyzicko- smyslovém světě, ale zatímco žije ve svém fyzickém těle, má v obrazech před sebou dodatečné účinky duchovního světa, vyhlížející docela podobně jako smyslové, jenže neodpovídající žádné skutečnosti. Jsou iluzemi, halucinacemi, sněním. Kdo se v duchovním světě umí správně dívat, nikdy neza- mění skutečnost s fantazií. Tam je tomu skutečně tak, že Schopenhauerova filosofie, pokud dělá chybu, se vyvrací sama sebou. Vyvrací se ovšem také ve smyslovém světě ve své hlavní chybě, že totiž všechno naše okolí je naší představou. Budeme-li tuto větu prosazovat, pak bude vyvrácena docela přirozeně, protože už životem jsme vedeni k tomu, abychom rozlišovali mezi železem rozpáleným na 900 stupňů, které je skutečným vjemem, a představovaným železem devítisetstupňovým, které nepálí. Žijeme-li ve skutečném světě s příslušnými schopnostmi, přináší nám rozlišování reality od fantazie už sám život. Rovněž Kantova věta, jíž Kant přistupoval k tzv. důkazu Boha, že sto myšlených tolarů má právě takovou hodnotu jako sto skutečných, i tato věta je vyvrácena životem. Jistě, sto myšlených tolarů obsahuje právě tolik feniků jako sto tolarů skutečných, ale mezi oběma je přece jen rozdíl, který v životě vystupuje velmi silně. A radil bych každému, kdo tuto větu pokládá za správnou, aby svých sto tolarů, které někomu dluží, zaplatil toлары myšlenými; potom už ten rozdíl zpozoruje.

A jako je tomu ve fyzicko- smyslovém světě, když v něm člověk skutečně žije a přihlíží k jeho zákonům, tak je to i ve světě nadmyslovém. Když člověk jenom mlsá, pak není uchráněn před zaměňováním bludu se skutečností, pak se mu obrazy zhušťují, a co má být pouhým obrazem, považuje za realitu. A to, co nese v sobě jako mlsání z duchovního světa, to je zcela zvláštní kořist, do níž se může pustit Ahriman. Z toho, co Ahriman odebírá obyčejnému lidskému myšlení, získává jen vzdušné stíny, ale když z lidských tělesných individualit vymačkává - jak mu to jen jde - pokřivené obrazy bludů vzniklé mlsáním v duchovním světě, pak získává stíny a přízraky dobře vykrmené. A tak je fyzicko- smyslový

svět ahrimanským způsobem postupován duchovními stíny a přízraky, které kladou velmi zlý odpor všeobecnému řádu světa.

Vidíme tedy, jak ahrimanský princip může zasahovat, jestliže překračuje své hranice a působí proti všeobecnému světovému řádu, jak se zvláště ahrimanský princip může ve zvrácení své zákonité činnosti stát „zlým“. Neboť není žádné absolutní zlo. Všechno zlo vzniká tím, že co je ve světě nějakým způsobem dobré, se použije jiným způsobem; tím se převrátí ve zlo.

Podobně luciferský princip, který může dát podnět k tak vznešeným a velkolepým věcem, se může stát nebezpečným, velmi nebezpečným, právě pro jasnozřivou duši. A to nastane v opačném případě. Nyní jsme pozorovali případ, kdy duše v duchovním světě mlsá, tedy vnímá tam, a když se pak vrátí do světa fyzicky-smyslového, si nepřizná: Nyní už nesmím používat život představ, který je vhodný pro duchovní svět. Potom je ve fyzicko-smyslovém světě vystavena ahrimanskému vlivu. Ale může to být také opačně.

Lidská duše může vnést do duchovního světa také to, co má patřit jen světu fyzicko-smyslovému. Tím je způsob pocitů, citů a afektů, který duše nutně musí vyvíjet až do určitého stupně právě ve světě fyzicko-smyslovém. Všechno to, co si duše ve fyzicko - smyslovém světě vytváří z vášní, pudů a afektů atd., se nesmí vnášet do světa duchovního, nemá-li to závažným způsobem propadnout svodům a pokušení Lucifera, jak připomíná Strážce prahu v 7. obrazu *Strážce prahu*.

*...tak útočí duše lidí, jež se mi blíží,
aniž si dosud mírnost plně vydobýly.
Takové bytosti však pohání žádost
a ne síla, která smí mluvit tvořením,
neboť jen mlčící se může sama utvořit.*

To je něco z toho, co bylo snahou znázornit v 9. obraze *Pra buzení duší* v duševním rozpoložení mysli Marie. Bylo by úplně nesprávné, kdyby někdo na tomto místě vyžadoval cosi dramaticky bouřlivě vzrušeného, jak je to obvyklé v exoterním fyzickém dramatu. Kdyby mysl Marie byla taková, že by v té chvíli při přijímání vzpomínek z devachanického světa a z egyptské doby mohla prožívat vzrušující vášně, vzrušující pudy a afekty, pak by tím její duše byla zmítaná sem a tam na vlnách vášní. Taková duše, která nemůže podněty duchovního světa přijímat s vnitřním klidem, v absolutní mírnosti, v povznesení nad všechnu fyzickou dramatičnost, taková duše, moji milí přátelé, utrpí v duchovním světě osud, který mohu naznačit jen následujícím obrazným způsobem. Myslete si, že by nějaká bytost byla z kaučuku a létala by sem tam v prostoru, uzavřeném ze všech stran, letěla by na jednu stěnu, ale hned by odtud byla vržená zpět, letěla by k druhé stěně, zase by byla odražená zpět, a létala by tak sem a tam bouřlivým pohybem na vlnách náruživého života. To skutečně nastane s duší, která vnáší do duchovního světa způsob pocitů, citů a afektů smyslově- fyzického světa. Pak ale nastoupí něco dalšího. Není to příjemné být zmítaný na všechny možné strany jako v nějakém světovém vězení. Proto duše v tomto případě hraje jako duše jasnozřivá

zvláštní pštroší politiku; omámí a oklame své vědomí pro toto zmitání sem a tam, takže nic z toho nepozoruje. Domnívá se pak, že to s ní sem a tam nehází. Protože však její vědomí je zakalené, tím více se na ni může dostat Lucifer, který vyláká duši ven a přivádí ji ke své izolované říši. Tam má duše možnost přijímat své duchovní dojmy, jenže jsou to dojmy čistě luciferské, protože jsou přijímané v jeho ostrovní říši.

Poněvadž sebepoznání je zde obtížné, v určitých vlastnostech si duše činí jasno mimořádně obtížně, a protože mimo to lidé mají touhu dostat se do duchovního světa pokud možno rychle, není tedy vůbec divu, že si říkají: „Já jsem už zralý, své vášně už ovládám.“

To se přirozeně snadněji řekne, než se vykoná, zvláště pokud jde o vlastnosti, s nimiž je to při ovládnání vskutku velice těžké. Ješitost, ctižádost a podobné vlastnosti, ty jsou tak usazené v lidských duších, že sebepoznání „ty jsi ješitný a ctižádostivý, máš touhu po moci“, není vůbec lehké. Člověk se většinou klame, když se právě o těchto věcech takto u sebe radí. Ale jsou to ty nejhorší afekty. Vnáší-li je člověk do duchovního světa, pak se stane kořistí Lucifera nejsnadněji. A zpozoruje-li, jak to s ním hází sem a tam, nerad si přizná, že to pochází ze ctižádosti, z ješitnosti, a právě proto vyhledává duševní zamžení; a tu ho Lucifer odvede do své říše. Potom může mít dojmy, ale ty ovšem nesouhlasí se světovým řádem, který byl předznamenán dříve, než Lucifer zasáhl. Jsou to duchovní dojmy čistě luciferského druhu. Může mít nejpodivuhodnější impresy a bude je považovat za absolutně správné pravdy. Může pak lidem vyprávět o všech možných inkarnacích těch či oněch bytostí, a mohou to být čistě luciferská vnuknutí.

Aby při probuzení nastaly správné poměry, musela být Maria ve chvíli, kdy měl k ní v takové síle proniknout duchovní svět, znázorněná právě tak, že se to jeví někomu, kdo by byl - řekněme - takovým roztomilým soudcem naší doby, naprosto něčím absurdním. Tento roztomilý soudce by mohl říci: Zde se odehrála egyptská scéna, a pak tu sedí tato Maria, jako kdyby přišla od snídaně, a prožívá věci způsobem, jemuž chybí jakýkoliv dramatický život. A přesto, všechno jiné by bylo na tomto vývojovém stupni nepravdou. Na tomto stupni vývoje je pravdivá pouze ona mírnost, protože právě sem dopadají světelné paprsky ducha. Je to vyjádřeno ve slovech Marie v 9. obrazu *Probuzení duší*;

*Jako zářící duševní hvězda se vznáší
k břehu mé duše vážný Strážce...
jeho světlo šíří klid daleko v dálkách,
vznešenost z něho vyzařuje,
jeho vážnost mě silou proniká v mé nejhlubší bytosti.
Chci se ponořit do toho klidu ...
již cítím, že tím klidem
se budu moci přivést až k plnému duchovnímu bdění.*

Vidíme tedy, že to závisí na duševní náladě. Má-li duše překročit práh duchovního světa a nechce-li v něm prožívat důsledky pozůstalého způsobu smyslových pocitů, musí být vypořádána se všemi afekty a vášněmi, které mají význam jen pro fyzicko-smyslový svět, jak o tom mluví Strážce prahu v 7. obrazu *Strážce prahu*.

*Nejprve se musíš odloučit od mnoha sil,
které sis vydobyl v pozemském těle.
Z nich si můžeš ponechat jen to,
co se ti odhalilo duchovně čistým úsilím
a čistým také zůstalo.*

Ahriman je bytostí více duchovní; co vyvíjí z neoprávněné činnosti, z neoprávněného tvoření, takřka vlévá do všeobecného smyslového světa. Lucifer je bytostí více duševní; co z citového duševního živlu chce vytrhnout ven ze světa smyslového, to chce přivtělit své zvláštní luciferské říši, v níž chce každému člověku zajistit největší možnost libovolné nezávislosti podle toho, kolik je v něm usazeného egoismu. Z toho právě vidíme, že při posuzování takových bytostí, jako jsou Ahriman a Lucifer, nemůže jít o to, aby se prostě označily za dobré nebo zlé, ale jde o to, aby se poznalo, jaká je jejich oprávněná činnost, jaké jsou vlastní říše těchto bytostí a kde jejich činnost začíná být neoprávněná, kde nastává překračování jejich hranic. Neboť tím, že své hranice překračují, svádějí člověka k neoprávněnému překračování hranic do druhého světa se schopnostmi a zákonitostmi světa prvního. O zážitcích při přecházení tam a nazpět přes hranice mezi světem fyzicko-smyslovým a nadsmyslovým pojednávají zvláště obrazy v *Probuzení duší*.

Dnes jsem chtěl začít tak, že jsem vyprávěl o něčem z toho, k čemu se musí přihlížet v hraniční oblasti mezi smyslovým a nadsmyslovým světem. Zítřka bychom pak chtěli v tomto pozorování pokračovat.

GA 147